

Input // output

Mager

In de periode van 2013 tot 2017 verwacht het Centraal Planbureau voor Nederland een economische groei van gemiddeld 1,5 procent per jaar. Daarentegen dreigt dit jaar een krimp van 0,75 procent. Met name de achterblijvende consumptie en de bezuinigingen uit het Begrotingsakkoord 2013 zijn voor deze mager groeicijfers verantwoordelijk. Verder zal de werkloosheid in 2014 stijgen naar 6,25 procent van de beroepsbevolking, maar in 2017 komt dit percentage weer terug op het huidige niveau van 5,25 procent. De reden hierachter is de in de komende jaren nauwe-

lijks groeiende werkgelegenheid, die enigszins wordt gecompenseerd door de krimp in het arbeidsaanbod vanwege de vergrijzing. In 2012 daalt de mediane koopkracht met 2 procent. In de periode 2013–2017 blijft de koopkracht gemiddeld genomen ongewijzigd. Het begrotingstekort van de overheid zal dalen tot 2,9 procent van het bbp in 2013 en vervolgens tot 2,6 procent in 2017. Al deze ramingen gelden alleen indien de eurocrisis niet verder escaleert.

CPB (2012) Juniraming 2012: de Nederlandse economie tot en met 2017, inclusief Begrotingsakkoord 2013. CPB Policy Brief, 01.

Cyclus

Grotere recessies op de middellange termijn kunnen het gevolg zijn van macro-economisch beleid dat zich enkel toespitst op het bestrijden van laagconjunctuur. De financiële cyclus, gemeten door fluctuaties in de hoeveelheid krediet en de hoogte van vastgoedprijzen, duurt gemiddeld zestien jaar. De conjunctuurcyclus wordt daarentegen een duur van ongeveer acht jaar toegeschreven. Hierdoor gaat economisch laagtij niet per se gepaard met een bepaalde staat van de financiële cyclus. Drehmann *et al.* concluderen op basis van gegevens over de afgelopen vijftig jaar dat een top van de financiële cyclus vaak een financiële crisis met zich meebrengt. Het bestrijden van laagconjunctuur kan de financiële cyclus opstuwten, waardoor het bestrijden van een recessie op de middellange termijn een financiële crisis kan veroorzaken. Deze crisis zal heviger zijn dan vroeger, omdat de schommelbeweging en de lengte van de financiële cyclus sinds het liberaliseren van de financiële sector zijn toegenomen.

Drehmann, M., C. Borio en K. Tsatsaronis (2012) Characterising the financial cycle: don't lose sight of the medium term! BIS Working Paper, 380.

Efficiënt

Het huidige pensioencontract bestaat uit premies die niet variëren met leeftijd en het is niet terug te draaien zodra pensioenuitkeringen worden ontvangen. Het contract dat in eerder onderzoek optimaal werd bevonden, bezit echter de tegenovergestelde karakteristieken. D'Albis en Etner bestuderen een gesimplificeerde economie, waar individuen kiezen tussen de eerder optimaal bevonden annuïteit en een contract dat lijkt op de huidige pensioenannuïteit. Rationele individuen blijken alleen voor het optimaal veronderstelde contract te kiezen indien de economische balans tussen korte en lange termijn inefficiënt is. De vraag naar huidige pensioenannuïteiten indiceert dat deze balans efficiënt is.

D'Albis, H. en J. Etner (2012) Welfare gains from illiquid annuities. Netspar Discussion Paper, 019.

Inflatiebericht

Mediaberichten over inflatie zorgen ervoor dat de *bias* in inflatieverwachting van consumenten toeneemt. Uit empirisch onderzoek van Pfajfar en Santoro blijkt dat met name berichten over verwachte inflatieverhoging het verschil in voorspellingen tussen huishoudens en experts vergroten, aangenomen dat de media de opinie van experts accuraat weergeven. Een reden hiervoor kan zijn dat consumenten de berichten niet vertrouwen: deze zouden kunnen zijn gebaseerd op subjectieve waardeoordelen van experts. Uit het onderzoek blijkt dat de individuen die tijdens het onderzoek nieuws hebben gehoord over inflatie vaker dan anderen hun verwachting bijstellen, maar niet consequent in een bepaalde richting. Het bestaande rationele verwachtingenmodel waarin voorspellingen worden gedaan aan de hand van de beschikbare informatie, lijkt in dit geval incorrect. Huishoudens maken niet optimaal gebruik van de informatie die zij bezitten. De auteurs concluderen dat het verschil in inflatieverwachting tussen huishoudens en experts zal blijven, ondanks de toegenomen informatievoorziening.

Pfajfar, D. en E. Santoro (2012) News on inflation and the epidemiology of inflation expectations. *Center Discussion Paper*, 048.

Industrie

In vergelijking met april daalden de afzetprijzen van de Nederlandse industrie in mei met 0,9 procent. De daling van de afzetprijzen in het buitenland was met 1,1 procent aanzienlijk groter dan op de Nederlandse markt, waar de prijzen met 0,5 procent daalden. In april daalden de afzetprijzen met

0,1 procent ten opzichte van een maand eerder. De prijsdalingen in april en mei zijn voor een belangrijk deel toe te schrijven aan het goedkoper worden van ruwe aardolie.

CBS (2012) Prijsstijging industrie weer minder groot. *Conjunctuurbericht*, 29 juni.

Vertraging

De Nederlandse Spoorwegen benaderen vertragingen vanuit een microperspectief of een macroperspectief. Het microperspectief betreft het terugdringen van vertragingen in de vertrektijd van treinen, rekening houdend met de infrastructuur van de stations, zoals sein- en wisselssystemen. Het macroperspectief spitst zich daarentegen toe op het minimaliseren van de reistijd van passagiers. Vertrekkende treinen moeten dan wachten op een vertraagde trein, zodat de passagiers in de vertraagde trein hun aansluiting niet missen. Dollevoet *et al.* ontwikkelen een nieuw econometrisch model om deze twee perspectieven te combineren, zodat de reistijd van passagiers en de treinvertragingen gelijktijdig kunnen worden geminimaliseerd.

Dollevoet, T., F. Corman, A. D'Ariano en D. Huisman (2012) An iterative optimization framework for delay management and train scheduling. *Econometric Institute Report*, 010.

Staatsbank

In hoge-inkomenslanden met een effectieve overheid verstrekken banken in staatseigendom meer krediet tijdens recessies dan tijdens hoogconjunctuur. Uit gegevens over 1633 banken blijkt dat dit komt doordat staatsbanken in goede tijden relatief veel geld aantrekken via deposito's, die minder in waarde dalen tijdens recessies dan andere passiva. Ook zijn bij staatsbanken de afschrijvingen voor oninbare leningen minder geconcentreerd rondom recessies. Bertay *et al.* lichten toe dat staatsbanken vanwege deze karakteristieken een rol kunnen spelen in het beschikbaar maken van krediet tijdens economisch laagtij. Wel moet men zich ervan bewust zijn dat staatsbanken vaak matige winsten laten zien, de economische groei kunnen beperken en vatbaar zijn voor politiek gewin van beleidsmakers.

Bertay, A.C., A. Demirgüç-Kunt en H. Huizinga (2012) Bank ownership and credit over the business cycle: is lending by state banks less procyclical? *European Banking Center Working Paper*, 013.

Consumentenprijzen

De consumentenprijzen in Europa verschillen aanzienlijk. Gemiddeld genomen liggen deze in Denemarken 42 procent hoger dan in de andere landen van de EU-27. Hiermee is Denemarken het duurste land in de EU. In Bulgarije zijn de consumentenprijzen gemiddeld 49 procent lager dan

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.

Kartels

Dicht bij Eindhoven ligt het meest verdachte gebied als het gaat om kartelvorming in de benzinemarkt op lokaal niveau. Dit gebied werd eerder nog overtroffen door een regio nabij Rotterdam. Deze conclusie trekken Heijnen *et al.* door hun nieuwe screenmethode toe te passen op recente data aangaande de Nederlandse benzinemarkt. In deze screenmethode wordt eerst getoetst of bedrijven met kartelindicaties geografisch geclusterd zijn. Daarna wordt het nieuwe algoritme toegepast dat de meest verdachte cluster identificeert op basis van de kans dat de clusters uit toeval zijn ontstaan.

Heijnen, P., M.A. Haan en A.R. Soetevent (2012) Screening for collusion: a spatial statistics approach. *Tinbergen Institute Discussion Paper*, 058.

Verwoven

Het is Europese banken sinds de start van de eurocrisis niet gelukt om de financiële blootstelling aan noodlijdende eurolanden te verkleinen. Bankers hebben geprobeerd deze te verkleinen door effecten te verkopen. Desondanks toont het econometrische model van Bicu en Candelon aan dat het niet is gelukt het landenrisico aantoonbaar te reduceren. Dit komt doordat banken te sterk zijn verstrengeld en daardoor risico's onderling overdragen. De auteurs concluderen dat een eventueel Europees systeem voor bankensupervisie ook deze indirecte risico's in acht moet nemen.

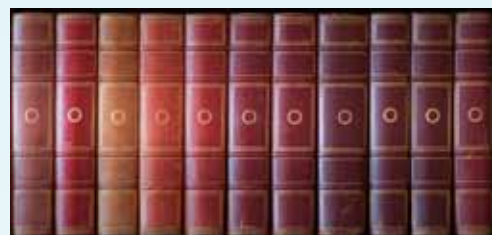
Bicu, A. en B. Candelon (2012) On the importance of indirect banking vulnerabilities in the eurozone. *METEOR Research Memorandum*, 033.

Banen

Om te voorspellen wat het effect is van de huidige recessie op de kwaliteit van banen, analyseren Kambayashi en Kato de Japanse arbeidsmarkt. Zij onderzoeken of de recessie van de jaren 90 daar heeft geleid tot vervanging van goede banen – met een relatief hoog salaris, veel baanzekerheid en mogelijkheden tot training en ontwikkeling – door slechte banen zonder deze kenmerken. De onderzoekers concluderen dat een dergelijke ontwikkeling zich in het algemeen niet heeft voorgedaan. Wanneer specifiek gekeken wordt naar de arbeidsmarkt voor vrouwen en jongeren dan is er wel sprake van een verschuiving van goede naar slechte banen. De onderzoekers concluderen dat beleidsmakers niet alleen oog moeten hebben voor het aantal, maar ook voor de kwaliteit van banen op lange termijn.

Kambayashi, R. en T. Kato (2012) Good jobs, bad jobs and the Great Recession: lessons from Japan's lost decade. *IZA Discussion Paper Series*, 6666.

Kenniseconomie

Bijna 11 miljard euro gaf Nederland in 2010 uit aan onderzoek en ontwikkeling (O&O). Dit bedraagt 1,85 procent van het bruto binnenlands product (bbp), terwijl Nederland in 2020 een percentage van 2,5 procent ambieert. In de periode 2005-2008 zijn de O&O-bestedingen toegenomen, wat wijst op een stap in de goede richting. Het bbp is in die periode echter sneller gegroeid. In 2009 zijn de absolute O&O-bestedingen zelfs afgenomen. Mede vanwege deze ontwikkelingen zit Nederland de laatste jaren onder het Europees gemiddelde wat betreft O&O-uitgaven als percentage van het bbp. Het onderzoek van het Centraal Bureau voor de Statistiek wijst wel op het feit dat verscheidene O&O-activiteiten in 2010 zijn toegenomen, waardoor het aandeel van O&O in het bbp weer enigszins is gestegen.

CBS (2012) *ICT, kennis en economie 2012*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.

het EU-gemiddelde, waarmee dit land het goedkoopste is in de EU-27. In Nederland liggen de consumentenprijzen gemiddeld 8 procent boven het EU-gemiddelde.

Kurkowiak, K. (2012) Major dispersion in consumer prices across Europe. *Eurostat Statistics in Focus*, 2012(26).